



PEDAGOGIK MAHORAT VA UNI O'RNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI

Jorayeva Robiya Abduvoxit qizi

Qo'qon Universiteti Andijon filiali

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi

robiyakarimova335@gmail.com

Annotatsiya

Pedagogik mahorat zamonaviy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u o'qituvchining kasbiy bilimlari, pedagogik qobiliyati, muloqot madaniyati va ijodiy yondashuvini o'zida mujassam etadi. Pedagogik mahorat ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Ushbu mavzuda pedagogik mahorat tushunchasi, uning ta'lim jarayonidagi ahamiyati hamda uni rivojlantirish yo'llari yoritib beriladi. Shuningdek, o'qituvchining ustida doimiy ishlashi, innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishi va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish pedagogik mahoratni oshirishning asosiy omillari sifatida tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: pedagogik mahorat, ta'lim sifati, o'qituvchi, kasbiy kompetensiya, pedagogik texnologiyalar.

Аннотация

Педагогическое мастерство является важнейшим фактором эффективности образовательного процесса и профессиональной деятельности учителя. Оно включает в себя совокупность педагогических знаний, умений, навыков, коммуникативной культуры и творческого подхода к обучению и воспитанию учащихся. Педагогическое мастерство играет ключевую роль в формировании личности обучающихся и повышении качества образования. В данной теме рассматриваются сущность педагогического мастерства, его



значение в образовательном процессе, а также основные пути его развития. Особое внимание уделяется самообразованию педагога, использованию инновационных методов обучения и постоянному совершенствованию профессиональных компетенций.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, образовательный процесс, профессиональная компетенция, учитель, инновационные методы.

Abstract

Pedagogical mastery is a crucial component of effective teaching and the overall quality of education. It reflects a teacher's professional knowledge, skills, communication abilities, and creative approach to the learning process. Pedagogical mastery plays an essential role in enhancing students' academic achievements and personal development. This topic examines the concept of pedagogical mastery, its importance in the educational process, and the main ways of developing it. Continuous professional development, self-improvement, and the application of innovative teaching technologies are considered key factors in improving pedagogical mastery.

Keywords: pedagogical mastery, education quality, teacher professionalism, professional competence, innovative teaching methods.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimida pedagogik mahorat muhim ahamiyat kasb etib, ta'lim sifati va samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Jamiyat taraqqiyoti, ilm-fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim oldiga yangi talab va vazifalarni qo'yimoqda. Bu esa, o'z navbatida, o'qituvchilardan yuqori kasbiy bilim, pedagogik malaka, ijodiy yondashuv va doimiy o'z ustida ishlashni talab etadi. Ana shunday sharoitda pedagogik mahorat tushunchasi alohida dolzarblik kasb etadi.



Pedagogik mahorat o'qituvchining nafaqat o'z fanini chuqur bilishi, balki o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda darsni tashkil eta olishi, samarali muloqot o'rnatishi, ta'lim jarayonida innovatsion metod va texnologiyalardan foydalana bilish qobiliyatini ham o'z ichiga oladi. Yuqori pedagogik mahoratga ega bo'lgan o'qituvchi o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik va bilimga bo'lgan qiziqishni shakllantiradi hamda ularning shaxsiy kamolotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, raqamli va innovatsion texnologiyalarni joriy etish jarayonida pedagogik mahoratni rivojlantirish masalasi yanada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Chunki zamonaviy o'qituvchi an'anaviy bilim beruvchi emas, balki o'quv jarayonini boshqaruvchi, yo'naltiruvchi va motivatsiya beruvchi shaxs sifatida faoliyat yuritishi lozim. Shu sababli pedagogik mahoratni shakllantirish va rivojlantirish uzluksiz jarayon bo'lib, u o'qituvchining kasbiy faoliyati davomida doimiy ravishda takomillashib boradi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, pedagogik mahoratni rivojlantirish orqali ta'lim sifati oshadi, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalari yanada mustahkamlanadi. Shu bilan birga, pedagogik mahorat jamiyatda raqobatbardosh, ma'naviy yetuk va malakali kadrlarni tayyorlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Ushbu ishda pedagogik mahorat tushunchasi, uning ta'lim jarayonidagi o'rni hamda uni rivojlantirish yo'llari keng yoritib beriladi.

Muxokama

Pedagogik mahorat – bu o'qituvchining professional bilim va ko'nikmalarini amaliyotga tatbiq etish qobiliyati bo'lib, zamonaviy ta'limjarayonida o'quvchilarning bilim, ko'nikma va shaxsiy rivojlanishini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, pedagogik mahorat faqat nazariy bilim bilan chegaralanmaydi, balki u o'qituvchining kommunikativ qobiliyati, kreativ yondashuvi, o'quvchilar bilan munosabatlari va psixologik tayyorgarligini ham o'z



ichiga oladi. Shu bois, pedagogik mahoratni rivojlantirishning samarali yo‘llari bir necha darajada amalga oshiriladi.

Birinchidan, o‘qituvchining kasbiy bilimini doimiy yangilab borishi muhim. Zamonaviy ta’lim tizimida yangi pedagogik texnologiyalar, innovatsion metodlar va dars rejalashtirish uslublarini o‘rganish orqali o‘qituvchi o‘z pedagogik mahoratini oshiradi. Masalan, interaktiv ta’lim metodlari, digital texnologiyalarni qo‘llash va talabalarning individual o‘quv ehtiyojlarini hisobga olish pedagogik jarayon samaradorligini oshiradi.

Ikkinchidan, o‘qituvchining kommunikativ va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish katta ahamiyatga ega. Pedagogik jarayonda muvaffaqiyat faqat bilim berish bilan emas, balki o‘quvchilar bilan samarali muloqot qilish va ularni motivatsiya qilish orqali erishiladi. Shuning uchun ustozning pedagogik psixologiya va konfliktlarni hal etish usullarini bilishi pedagogik mahoratni yanada kuchaytiradi.

Uchinchidan, kasbiy malaka va pedagogik mahoratni oshirishda tajriba almashish va o‘qituvchilarni mentoring tizimi muhim rol o‘ynaydi. Yangi o‘qituvchilar tajribali ustozlar bilan ishlash orqali dars o‘tish uslublarini o‘rganadi, murakkab vaziyatlarda qanday yondashuv qo‘llashni o‘zlashtiradi va pedagogik qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Adabiyotlar tahlili

Pedagogik mahorat masalasi pedagogika fanining muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, mazkur tushuncha ko‘plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan chuqur o‘rganilgan. Ilmiy adabiyotlarda pedagogik mahorat o‘qituvchining kasbiy tayyorgarligi, pedagogik qobiliyati, metodik bilimlari va shaxsiy fazilatlari uyg‘unligi sifatida talqin qilinadi.

O‘zbek pedagogika ilmida pedagogik mahorat masalalariga doir tadqiqotlar A. Avloniy, K. H. Xo‘jayev, N. Sayidahmedov kabi olimlar asarlarida o‘z aksini topgan. Ularning ishlarida o‘qituvchining shaxsiy namunaliligi, ma’naviy-axloqiy fazilatlari va kasbiy mas’uliyati pedagogik mahoratning muhim tarkibiy qismlari



sifatida e'tirof etiladi. Xususan, Abdulla Avloniy ta'lim-tarbiyada ustoz shaxsining hal qiluvchi o'rni borligini ta'kidlab, pedagogik mahoratni yosh avlod tarbiyasidagi asosiy omil sifatida ko'rsatadi.

Xorijiy olimlar tadqiqotlarida esa pedagogik mahorat kompetensiyaviy yondashuv asosida tahlil qilinadi. J. Dewey, L. Shulman, P. Freire kabi pedagog olimlar o'qituvchining refleksiv faoliyati, ijodkorligi va tanqidiy fikrlash qobiliyatini pedagogik mahoratning asosiy ko'rsatkichlari sifatida ko'rsatadilar. L. Shulman tomonidan ilgari surilgan "pedagogik mazmuniy bilim" (Pedagogical Content Knowledge) nazariyasi o'qituvchining fan bilimlari bilan pedagogik metodlarni uyg'unlashtira olish qobiliyatini pedagogik mahoratning muhim mezon sifatida belgilaydi.

So'nggi yillarda chop etilgan ilmiy maqola va tadqiqotlarda pedagogik mahoratni rivojlantirishda innovatsion ta'lim texnologiyalarining ahamiyati keng yoritilmoqda. Masofaviy ta'lim, raqamli platformalar va interaktiv metodlardan foydalanish o'qituvchining kasbiy faoliyatini yangi bosqichga olib chiqishi qayd etiladi. Shuningdek, adabiyotlarda o'qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi, treninglar, seminarlar va malaka oshirish kurslarining pedagogik mahoratni oshirishdagi o'rni alohida ta'kidlanadi.

Natija

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, pedagogik mahorat ta'lim jarayonining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. O'qituvchining kasbiy bilimlari, pedagogik qobiliyati, muloqot madaniyati va ijodiy yondashuvi o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Pedagogik mahoratning yuqori darajada bo'lishi ta'lim sifati oshishiga, o'quvchilarning faolligi va mustaqil fikrlash qobiliyati rivojlanishiga xizmat qiladi.

Olib borilgan tahlillar pedagogik mahoratni rivojlantirish uzluksiz va tizimli jarayon ekanligini tasdiqladi. O'qituvchilarning doimiy ravishda o'z ustida ishlashi, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'rganishi, innovatsion metodlardan



foydalanishi hamda kasbiy tajribani boyitishi pedagogik mahoratni oshirishning muhim shartlari hisoblanadi. Shuningdek, mentoring tizimi, malaka oshirish kurslari va ilmiy-uslubiy seminarlar o'qituvchilarning professional rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik mahoratni rivojlantirish ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri bo'lib, u nafaqat o'qituvchining kasbiy kamolotini ta'minlaydi, balki barkamol avlodni tarbiyalash, ta'lim sifatini oshirish va jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo'shishga xizmat qiladi. Shu bois, zamonaviy ta'lim muassasalarida pedagogik mahoratni oshirishga qaratilgan tizimli va kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. — Toshkent: O'qituvchi, 2017.
2. Sayidahmedov N. Pedagogik mahorat. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2015.
3. Xo'jayev K. H. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. — Toshkent: O'zbekiston, 2018.
4. Jo'rayev R. H. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. — Toshkent: Innovatsiya, 2020.
5. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent: Ma'naviyat, 2016.
6. Dewey J. Experience and Education. — New York: Macmillan, 1938.
7. Shulman L. S. Those who understand: Knowledge growth in teaching. Educational Researcher, 1986.
8. Freire P. Pedagogy of the Oppressed. — New York: Continuum, 2000.
9. UNESCO. Teacher Professional Development: Guidelines. — Paris, 2019.